

Nyhet
2007

Vad betraktas som affärsmässig sjötrafik?

Bli din båt ett
handelsfartyg?

1 y definition av handelssjöfart

När det gäller regler om behörighet och bemanning definieras idag handelsfartyg som *fartyg som används för handelssjöfart*. För att ett fartyg ska anses användas för handelssjöfart krävs att den verksamhet fartyg används till, innebär att gods eller passagerare transporteras för annans räkning. Det betyder inte nödvändigtvis att någon ekonomisk ersättning utgår för den aktuella tjänsten i det ögonblick den utförs, men någon slags affärsidé torde ligga i grunden för transporten för att den ska räknas som handelssjöfart.

Följande betraktas normalt inte som handelssjöfart:

Provturer - en fritidsbåt som tas ut på provtur hos försäljaren.

Varv - provkörning av båtar vid varv vars enda syfte är att testa utrustningen ombord, exempelvis motorer.

Hantverkare - vid uppdrag i skärgården där båten endast är ett transportmedel för att kunna ta sig till och från arbetet.

Uthyrningsfartyg - undantaget om fartyget hyrs i syfte att transportera gods eller passagerare för annans räkning.

Föreningar - fartyg som ägs av föreningar och där endast medlemmar tillåts använda fartyget.

Den här broschyren gör inte anspråk på att vara heltäckande för alla de regler och bestämmelser som gäller, utan ska ses som en guide och introduktion till vad du behöver sätta dig in i. Det är i Sjöfartsverkets föreskrifter som du hittar själva regelverket med alla detaljer. Dessa finns att läsa på Sjöfartsverkets webbplats och kan även köpas som trycksak.

Registrering

Mindre fartyg som används i yrkesmässig trafik ska registreras i Sjöfartsregistrets båtdel.

För en registrering krävs personbevis, tekniska data om båten och ett båtbevis, utfärdat av en behörig person (kontakta Sjöfartsinspektionen lokalt). Ansökningsblankett finns på Sjöfartsverkets webbplats. Avgiften är drygt 400 kr.

Fartyg mäts bland annat enligt ett sortlöst volymmått som benämns dräktighet. Generellt kan man säga att en dräktighet på 20 motsvaras av båtar som har en längd på cirka 12 meter. Men detta är bara en tumregel, i tveksamma fall måste det till en skeppsmätning av fartyget för att avgöra dräktigheten. Skeppsmätning utförs av Sjöfartsinspektionen lokalt och är avgiftsbelagd.

Fartområde

Fartområde är en geografisk indelning av vattenområden. Ju mer vidsträckt fart desto större krav ställs på fartyget och de ombord.

Det finns två fartområdesindelningar som styr kravnivåerna i Sjöfartsverkets föreskrifter; dels fartområde kopplade till fartygets konstruktion och utrustning, dels fartområde kopplat till behörighet och bemanning.

Fartområdena för konstruktion och utrustning heter A, B, C, D och E, där A är den mest vidsträckt farten.

När det gäller behörighet och bemanning talar man om inre fart, närfart, Europafart och Oceanfart.

Som inre fart räknas vattenområden inom Sverige och utanför kusterna, dock högst en nautisk mil från en hamn eller annan plats där fartyget kan finna skydd, samt fart i Kalmarsund och nationell fart i Öresund. Som inre fart anses också fart i fartområde D såsom det definieras i Fartygssäkerhetsförordningen.

Fartområdesgränserna finns beskrivna i föreskriften 2003:3.

Bemanning

Ett fartyg ska vara betryggande bemannat. Besättningens sammansättning ska vara sådan att den, med hänsyn till fartygets trafikmönster, konstruktion, utrustning och behov av kosthållning, uppfyller kraven i lagen om vilotid för sjömän samt föreskrifterna om vakthållning.

Sjöfartsverkets bemanningsföreskrifter medger för fartyg med en bruttodräktighet understigande 20, i inre fart och med högst 12 passagerare, att fartyget kan bemannas med endast befälhavare.

Detta gäller dock inte om det rör sig om en högfartsbåt som gör 45 knop eller mer, då krävs det minst två personer i besättningen.

Ett fartyg som för fler än 12 passagerare betecknas som passagerarfartyg. För dessa krävs ett beslut av Sjöfartsinspektionen om säkerhetsbesättning. Då krävs bland annat att befälhavaren, om han eller hon endast har avlagt fartygsbefälsexamen klass 8 eller skepparexamen, gör en uppkörning med en inspektör för att visa att man ensam klarar handhavandet av fartyget

Behörighetskrav för den mindre handelssjöfarten

På båtar som är mindre än sex meter ställs inga formella krav på behörighet när dessa nyttjas yrkesmässigt. Men det är viktigt att ha i åtanke att den som framför båten är skyldig att se till att den är sjövärdig och framförs på ett sätt som är förenligt med gott sjömanskap.

Kravet för att, i inre fart, få framföra ett fartyg med en dräktighet understigande 20 och som tar ombord max 12 passagerare och utan andra villkor, är att lägst inneha skepparexamen eller examen som fartygsbefäl klass 8.

På fartyg som är godkända att ha ett obemannat maskinrum, med en maskinstyrka mellan 75-405 kW ska den som är ansvarig för maskinens skötsel ha relevant erfarenhet av maskineriet. På fartyg med maskinstyrka över 405 kW men mindre än 750 kW ska minst en av besättningen ha avlagt maskinbefälsexamen klass 8 eller maskinistexamen för aktuell maskintyp. För fartyg med ångmaskin gäller särskilda krav.

MS Viskär
Åbo

Läkarintyg

Den som tjänstgör på ett fartyg som nyttjas yrkesmässigt ska ha ett läkarintyg för sjöfolk. Ett sådant utfärdas normalt av privatpraktiserande läkare för en kostnad runt 700 kr. Intyget är normalt giltigt i två år, men för inre fart är giltighetstiden fyra år, om inte läkaren anger annat.

Läkarintyget innehåller bland annat uppgift om syn och hörsel. För aktiva sjömän som tjänstgör på däck krävs synskärpa på minst 0,2 binokulärt utan korrektion och 0,8 med korrektion. För nybörjare är dock kravet 0,8 utan korrektion vid tillträde. Därutöver krävs, för arbete på däck, normalt synfält och färgseende samt ett hörselprov som visar att man uppfattar viskstämma på en meters avstånd och konversationsstämma på fyra meters avstånd.

Läkaren gör en tjänstbarhetsbedömning i intyget. I bedömningen anges vilken typ av tjänst eller fart som du är lämplig för samt eventuella restriktioner.

Arbete på mindre fartyg i inre fart kräver inte en sjöfartsbok.

Hög fart

Sedan den 1 maj 2004 ställs det särskilda krav för att få köra snabba mindre båtar yrkesmässigt.

På ett fartyg som kan framföras i 35 knop eller mer ska befälhavaren ha ett certifikat för snabba fartyg.

Om fartyget kan framföras i 45 knop eller mer ska besättningen utgöras av minst befälhavare och styrman, båda ska delta i framförandet av fartyget samt ha sådana certifikat eller utbildning.

Segelfartyg

På ett fartyg som framdrivs och manövreras med segel ska besättningen, utöver de grundläggande kraven för mindre fartyg i inre fart, ha den erfarenhet av segelfartyg som behövs med hänsyn till fartygets trafikmönster, konstruktion och utrustning.

Om fartyget nyttjas i en vidare fart än inre fart, ska erfarenheten ha erhållits i minst närfart.

Utrustning

Vad det gäller utrustning talar man om olika utrustningsgrupper:

- livräddningsredskap
- förhindrande av förorening
- brandskydd
- navigationsutrustning
- radiokommunikationsutrustning
- fartygsljus och ljudsignalsapparater
- säkerhetsutrustning för bulkfartyg.

Man talar också om olika fartygsgrupper:

- fartyg som omfattas av internationella konventioner
- passagerarfartyg och fiskefartyg som omfattas av EG-direktiv
- höghastighetsfartyg - HSC
- övriga fartyg i yrkesmässig trafik

Föreskrifter som omfattar en viss utrustningsgrupp kan gälla flera fartygsgrupper och föreskrifter som omfattar en viss fartygsgrupp kan gälla flera utrustningsgrupper.

På Sjöfartsverkets webbplats hittar du Utrustningsguiden (under Sjöfartsinspektion/Fartyg). Där finns en förteckning över vilka föreskrifter som gäller för respektive utrustningsgrupp.

Göteborgs inspektionsområde
Röda Sten
414 51 Göteborg
Telefon: 031-704 68 00
Telefax: 031-42 27 13
E-post: iog@sjofartsverket.se

Stockholms inspektionsområde
Box 27 808
115 93 Stockholm
Telefon: 08-666 66 00
Telefax: 08-662 46 34
E-post: ios@sjofartsverket.se

Malmö inspektionsområde
Jörgen Kocksgatan 9
211 20 Malmö
Telefon: 040-747 80
Telefax: 040-23 16 91
E-post: iom@sjofartsverket.se

SJÖFARTSVERKET

601 78 Norrköping
e-post: hk@sjofartsverket.se
www.sjofartsverket.se
Sjöfartsverket informerar 2007:1